

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *K.L.*

Cím: *Hajótöröttek*

Forrás: *Esti Újság*

Rep.
(Hely)

1913. III. 28
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

652

Hely

Idő

"1913"

Személy

Helyszám

Hajótöröttek.

A napilapok hasábjain a minap egy apró hír jelent meg. Szerényen, eldugottan lapult meg a napi események között. Pedig az a kis közlemény több volt, mint hír: fölajdulás, a számkivetettek, az elnyomottak és páriák sirással vegyes felhördülése. Ezek a páriák a *cim-írók*, a kik arra kérték a fővárost, hogy engedne át nekik egy menedékhelyet, a melyben most koldusok laknak. De ők koldusabbak a koldusnál, mert ki vannak taszítva még a közjótékonyaságból is. Velük nem törődik senki, mert nem forronganak, nem lázonganak, hanem fásult megadással rojják a betűt nap-nap után. Pedig csupa érdekes fej, csupa torzó, melyet megcsonkított az élet, de azért még megőriztek egy-egy érdekes vonást, az arcukon elmosódva még megtalálható az intelligencia nyoma... Az élet hajótöröttjei, a kik görcsösen kapaszkodnak az egyetlen szál gerendába, s vergődve, kínlódva tengődnek a nagyváros forgatagában, a melynek zaja elnyomja még a panaszhangjukat is...

A cimirodák.

A fővárosi lakás- és címjegyzékben egész fejezet a cimirodáké. Egymás után kínálják munkájukat. Szépen,

udvariasan, választékos üzleti nyelven beszélnek. Mert hát csakis megrendelő lapozgat ezen a környéken. Telefon is van, szolga is van s a kész munkát ők expediálják. A ki fölmegy egy ilyen irodába, szőnyeges előszobán, csillogó tükrök között kerül be. Párnás ajtó nyílik az igazgató szobájába, a hol ragvog minden. Bőrburor, keleti szőnyeg, csillár, nagyszerű íróasztal, világos ablakok, kellemes mosolygás és előkelő csend uralkodik. Az ember azt hiszi, hogy itt mindenki elégedett.

Pedig minden cimirodának két bejárása van. Egyik a fényes, a melyen az igazgató jár be, meg a megrendelők, a másik pedig az elrejtett, az eldugott. Itt kopott, sokszor rongyos, meggörnyedt, megrokkant, koravén alakok surranak be. Az arcukon a taposómalom-élet unalma, fásultsága. Kis odvakba zsufoltan ülnek egymás mellett. Egy kis, négy emberre való szobában tíz-tizenkét toll serceg. Megállás nélkül, pihenés nélkül *reggel nyolc órától este hat óráig*. Nincs pihenő, nincs hivatalos rend, csak vég nélkül való munka. Az asztalokon filléres gyertya, — mert a villámos fény drága, a falakon kopott kabátok lógnak. A cim-

íróké. A levegő fojtott, türehtetlen s ebbe a türehtetlen levegőbe csavarodik négy-öt rossz cigaretta füstje. Szinte érzik az erőlködés, az izmok feszülése, hogy ki-ki előbb végezzen az *ezerrel*. Mert ezrenként fizetik a cím-író. Ha ezer boritékot megírt, ha a felügyelő rendben találta, kifizetik. Két koronát kap érte. Ez a tarifa. Ennél többet nem adnak senkinek sem. De ehhez másfél napi munka kell, mert a leggyorsabb kezű cimíró is csak 7—800 boritékkal tud végezni egy nap alatt.

A cimiroda már többet keres. Ezrenként 5—10 koronát kap a megrendelőtől. Az átlagos ár hat korona. A legrosszabbul menő cimiroda is szállít naponta ötvenezer megírt boritékot, a mi hat koronájával háromszáz korona bevételt jelent. A cimíróknak kifizet száz koronát, a tiszta nyereség tehát kétszáz korona. Tapasztalt öreg cimírók mondták. Valamennyi egyet mondott. Aligha tévedtek...

A fölügyelő.

Ezt is külön fejezet illeti meg. A fölügyelő olyasvalaki, mint a rabszolgatartók szíjkorbácsos ellenőre. A ki nem dolgozik, arra lesújt. Néhány szóval: — Magát nem használhatom. El-mehet!

És a szerencsétlen, a kit ez az egyet-

len fonál köt az élethez, görnyedt hát-tal, ellentmondás nélkül megy — egy másik cimirodába. Vagy a Margit-hidra, a honnan csak egy ugrás a másvilág. A fölügyelőtől függ minden. A kit kedvel, az rövidebb címetek kap. Vidéki boritékot, a melyre nem kell utcát is írni. És ezzel gyorsabban lesz kész a munka, előbb lesz ki az ezer s előbb jut a két koronához. Érdekes, hogy az egyik cimirodában női fölügyelő van. És a szájából majd minden nap kipattan az ítélet:

— Maga elmehet, magát nem használhatom...

Tekintetes...

Beszéltünk néhány cimíróval. Ugy kellett őket meglesni az utcán, fölkeresni a kis korcsmákban, mert az irodában egyikük sem mer beszélni. Az egyiküknek magas homloka van, az arcán a küzdelem nyoma, de az intelligenciáé is. A mikor megtudta érdeklődésünk okát, kipirult az arca: — Kérem, — mondotta, — csak a nevetem nem. Mert akkor már holnap nem vagyok itt. Árulkodókat nem tűr az iroda...

Aztán beszélt. Nekimelegedve, szaporán:

— Kérem, egy egész sereg intelligens ember robotol velem. Van olyan, a ki mögötte van az életnek, de van, a ki előtt még nyitva van minden.

Orvosnövendék, jogász, filozopter körül abban a sötét lyukban. Néhány hónapig, a míg más kenyere akad. Az ember szinte sajnálja, hogy elment. Mert mások jönnek helyére. Állás nélkül való tanítók, jegyzők, elcsapott katonatisztek. Mellettem egy volt főhadnagy rójjá az írást. Alig várja a két koronát, hogy pálinkát vehessen. Mert a legtöbbje iszik. Mi is telne ki belőlünk? . . . Van itt egy volt állomásfőnök. Családja is van és keres naponként másfél koronát. Hogy miből élnek, nem tudom. De élnek . . .

Majd magáról kezdett beszélni.

— Én hivatalnok voltam. Pénzt kezelttem. A többi már tetszik tudni. Aztán ide kerültem. Az első hetek borzalmasak voltak. Naponta hét-nyolcszázszor leírni ezt a szót, hogy: *Tekintetes*. Mert a mikor én ide kerültem, még a tekintetes szó járta. Most *nagyságosat* írunk. Ez a jobb, a rövidebb. Hanem az a *tekintetes!* Borzasztó volt. Az utcán, a merre jártam-keltem, ott hon, a vackomon, az eldobott újságban, a mit összeszedtem, csak ez a szó volt: tekintetes, tekintetes. Azt hittem belebolondulok . . .

A doktor.

Gnómszerű kis törpe lépett be a korcsmába, a hol beszélgettünk. A doktor. Bizonyos tisztelettel környékezte. Már csak olyan, a milyen ezek

től telik. Ezen a fokon annyira elmosódnak az érzésnyilvánulások, hogy az ember nem tudja, mikor sir, mikor nevet valamelyikük. A doktor jókedvű volt, mert bevégezte az ezret. *Ő két korona negyven fillért kapott, mert német címet írt.* Nála többet csak egy ember keres. Az, a ki Horvátországba, Boszniába cimezi a borítékokat. Ez horvátul is tud, meg szerbül s a szláv borítékért három korona jár ezrenként. Igaz, hogy ritkán van alkalma keresni, mert kevés a megrendelés. A doktor azonban mindig el van látva munkával. *Ő a doyen, a legidősebb.* Talán ezért jár ki neki a doktor megszólítás. Mert a múltban kevés köze volt a doktori diplomához, de annál több az asszonyhoz, éjszakákhoz. A cimirok azt suttogják, hogy a felesége még most is él és finom uri hölgy. A doktor elhallgatja ezeket a suttogásokat, de nem szól semmit soha. A maga részéről lezárta a múltat. Kérdéseimre kitérő választ adott:

— Minek bolygassuk, kérem? . . . Volt — nincs és ezzel vége . . . Hanem a jelenről annál többet beszélt. Hogy rábszolgák a szegény cimirok és ki vannak szolgáltatva a munkaadók kénye-kezdvének. Majd a konkurrenciáról beszélt és a kereskedősegedeket szidta:

— Ezek a facér legények nyomják tettek. Egy kis cimiroda kinn van a temető környékén, s ennek a kazánja

le az árakat. Igaz, hogy jó munkások, szorgalmasok. De írni nem tudnak. Micsoda N. betűt kanyaritanak!

Az N. betű tudniillik fölötte fontos. Ezzel kezdődik a *nagyságos* címzés. A cimirodák egyidőben kinyomatták a nagyságost meg a tekintetést, de a cimirok sokkal gyorsabban elvégezték az ezret, s az iroda hamarabb kellett, hogy fizessen érte. Tehát megszűntek.

A doktor nem panaszkodott, csak zserőtölődött. Az irodákat szidta. Aztán más hangnembe csapott:

— Uram, azért mégis fálásak kelene, hogy legyünk. Mert ki fogadna föl minket? Az irodákból még a jólöltözött embert is kiszorították a lányok, hát még minket?

Megkérdeztem, hogy miért nem próbálkozik mással. Lesújtó módon mért végig:

— Próbáltam. Voltam közben pereces. De megtámadtak a volt kollégáim, a cimirok. Éhes volt mind és én ingyen kellett, hogy adjam a peracet. Kinek volna szíve megtagadni?! . . .

A tanár ur.

Ezek egy előkelő cimirodában dolgoztak. De vannak nem előkelők is. A kinnél fűszerezek, halottas vállalkozók, külvárosi kiskereskedők címezetemő környékén, s ennek a kazánja

ban. — mert másnak nem lehet nevezni azt a kamrát — tizenöt-tizenhat ember dolgozik. Összezsufolva, összepréselve. A levegő nehéz, fojtott, türelhetetlen. De a szerencsétlenek csak irnak. Alig várják, hogy ki legyen az ezer. Ezek között a tanár ur a csapatvezér. Elkéseredett, lerongyolódott alak, a ki valamikor filozopter volt. s ezért tanár ur a neve.

A tanár ur a legértelmesebb közöttük. Elmondotta, hogy micsoda küzdelmet vívnak az étellel. Hogy nemcsak a hivatásos cimirok csinálnak konkurenciát, hanem a nyugdíjasok, a kik megszokták a munkát, meg aztán jól esik nekik a néhány garas, a mit így keresnek körmöléssel. Ezeknek jobb a ruhájuk, tehát több a bizalom a tudományukban. Melléjük csatlakoznak a dijnokok, a kikre ugyan csak rájuk fér egy kis délutáni mellékkereset.

Hanem nem ez a legérdekesebb, hanem a mit a cimirok életére mondott: — *Kettő gyilkol minket. A lakás, meg a pálinka . . .*

A szerencsétlen emberek külvárosi ódudokban laknak, a hol tiz-busz ember tölti együtt az éjszakát, a hol buja termőföldje van a bűnnek, nyomor-nak, epidémiáknak. Eleinte a Népházba vonultak, de onnan kiszorították a munkanélküli kézművesek. Ezek az emberek üldözték, bántották őket.

mintha fájt volna nekik, hogy ők az címírókkal senki. Elvállalnak másolást értelmesebbek, a kik szerencsétlenség és fordítást is, s más iroda-munkát. zük ellenére is megőriztek valamit. Kétség sem fér ahhoz, hogy az egyesületet fölkarolják a nagy megrendelők, a bankok, pénzüzetek, az osztály-sorsjátékügynökségek, az O. M. G. E. s a többi gazdasági egyesület. Ezek ugyanis a főmegrendelők, a kik éven-kint ezeket dobna a címírodák pénztárába...

Egyesült címírók.

Ezek a bajok, mizériák látszólag győzgyithatatlanok voltak. Mert a szerencsétlen címírók, hacsak lehet, elkerülik a nyilvánosságot. Van olyan, a ki még a valódi nevét sem árulja el, mert ki tudja, micsoda multat takar. Hiszen vannak nagy letörések, megroppanások, elcsuszások, vannak titkolt tragédiák, sebek, a melyeket senki sem szeret mutogatni. De a kiuzsorázás, hajléktalanság mégis tömörülésre készítette őket.

Januárban összegyűltek a címírók és megalakították a *Hazai Címíró Egyesületet*, melynek alapszabályai most a belügyminisztériumban vannak jóváhagyás végett. Az akciót *Pétery Gyula* nyugalmazott középiskolai tanár indította. Tetőtől-talpig derék ember, a ki meglátta a segítő eszközöket. Ha az alapszabályokat jóváhagyja a miniszter, úgy az egyesület maga nyit címírodát. Ezenkint csak négy koronát vesz a megbizótól, s ebből három korona a címíróé. Az egyesületi címírodában tiszta írószobák lesznek, s nem gorombáskodik a szerencsétlen

Az akció azonban itt nem állott meg. Az egyesült címírók a minap arra kérték a polgármestert, hogy a Rottenbiller-utcai kis menedékhelyet alakíttassa át tisztán, csinosan, s ebben találjanak födélre, meleg szobára a címírók. Husz fillért szívesen fizet bármelyikük, míg a Népszálló árai — napi 60 fillér — tulmagasak nekik. Ennyit nem bírnak fizetni napi 1 korona 50 fillér jövedelemből, de még három koronából sem...

Azt hisszük, a város segítségükre megy. Meg a közönség is. Mert hiszen a címírók az életnek küzdő katonái. A kik sarokba szorultak, de a kik nem akarják megadni magukat, s nem akarnak elveszni, elpusztulni...

K. L.